

TEKNOLOGIATEOLLI- SUUDEN YLIKANSAL- LISTA KEHITYSTÄ

Aaro Sahari

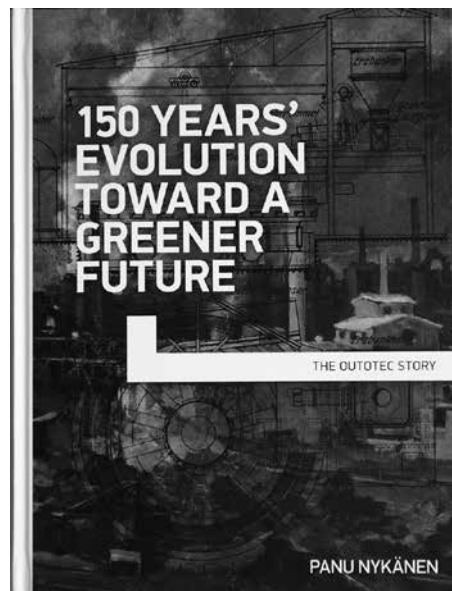
Panu Nykänen. *150 years' evolution toward a greener future: the Outotec story.* Outotec, 2016. 240 sivua.

Sanat muuttuvat vuosien saatossa. Vuoritoimesta tulee kaivosteollisuutta ja metallista teknologiатеollisuutta. Rajat tieteen, tuotannon ja talouden välillä ovat häilyviä etenkin kun yritykset vaihtavat omistajia, fuusioituvat ja siirtyvät uusille toimialoille. Tästä kaikesta kertoo Panu Nykäsen uusi, Outotecin historiaa luotaava englanninkielinen kirja *150 years' evolution toward a greener future*. Kyseessä on samalla nyt kymmenen vuotta tällä nimellä toimineen yhtiön historia ja sen kautta katsaus kaivannaisteollisuuden ylikansalliseen historiaan.

Vuodesta 2007 nimellä Outotec Oyj toimineen kaivos-, materiaali- ja prosessiteknologiayrityksen synty voidaan ajoittaa lyhyellä aikavälillä Outokummun toiminnan uudelleenjärjestelyihin ja yrityskauppoihin 1990-luvulla. Nykänen lähestyy kohdettaan kuitenkin pitemmän kautta perusmetalliteollisuuden kehitystä 1800-luvun puolivälistä seuraten. Hän käyttää tämän monisyisen tarinan lukuisten toimijoiden ja historiallisten käännteiden jäsentämiseen apunaan Thomas Hughesin suurten teknologisten järjestelmien mallia ja sitoo näin langat yhdeksi ylikansalliseksi metallinjalostusteollisuuden tietotaidon kehityksen kokonaisuudeksi. Vaikka Outotec on yhtiönä nuori, voidaan sen toiminnan kautta lähestyä suomalaisen ja saksalaisen teknologiатеollisuuden keskinäisen vuorovaikutussuhteen historiaa.

Nykänen on jakanut teoksen neljään osaan. Ensin hän käy läpi tarinan kannalta olennaisten metallien perusteellisuuden kehitystä Saksassa ja Suomessa liittäen yritysten vaiheet luonnon- ja insinööritieteisiin 1800-luvulta toiseen maailmansotaan. Maiden teollisten kohtaloiden langat kietoutuvat toisiinsa 1900-luvun mittaen, kun Suomesta löydetään merkittäviä kupari- ja nikkeliesiintymiä, joiden merkitys korostuu itämeren piirissä erityisesti kriisiaikoina.

Tämän jälkeen Nykänen keskittyy metallinjalostuksen silmiinpistäviin puutteisiin 1940-luvulla. Kuparinjalostuksen kannattavuusongelmat olivat Outokummun tärkeimmän teknologisen innovaation juuresa, mutta kuten Nykänen hyvin osoittaa, ovat liekkirikastusmenetelmän kehitykseen johtaneet vaiheet sidoksissa ylikansalliseen tietovaihtoon. Kolmannessa, edellisen kanssa tiiviisti keskusteleavassa osassa Nykänen sitoo suomalaisen kaivosteollisuuden kehityksen idänkaupasta pontta saaneeseen teknologian ja teollisuuslaitosten myyntiin, jonka avulla suomalaisyrityksestä tuli enenevässä määrin tietotaidon viejä raaka-ainetuotannon ohella.

Toinen olennainen juonne on kasvavan ympäristötietoisuuden tuoma haaste, joka pakotti suomalaiset teollisuusyritykset 1970- ja 1980-luvuilla kehittämään kestäviä ja ympäristölle vähemmän haitallisia tuotantotapoja. Tämän ympäristönsuojeluhaasteen kaupalliset edut havaittiin vuosien saatossa kun globaalit muutokset asenteissa lisäsivät kysyntää ja toivat asiakkaita enenevässä määrin Suomen ulkopuolelta. Tämän muutoksen myötä Nykänen siirtyy tarinan viimeiseen, neljänteen osaan ja 2000-luvulle, jolloin Outotec syntyi vuonna 2001 tahtuneen Outokummun ja Lurgin fuusion jälkeen tutkimus- ja tuotekehitysosaamisen keskittämisen ja vahvistamisen tuloksena.

Panu Nykäsen teos on selkeä ja miellyttävä lukukokemus laajasta aihepiiristään huolimatta. Outokummusta on tietenkin olemassa jo kattava historia, mutta tässä uudessa tulkinnassa suomalaisen valtionyhtiön kertomus saa rinnalleen alan saksalaisten toimijoiden tarinan. Tämä transnationaalinen rinnastus kumpuaa epäilemättä Outotecin lähihistoriasta mutta on yhtäläillä perusteltu maiden metalliteollisten strategisten suhteiden valossa. Lurgin ohella lukuisten saksalaisyritysten historiaa – sellaisten kuin Metallgesellschaft, Klöckner-Humboldt-Deutz, sekä Boliden, vain muutaman mainitakseni – on tunnettu ja käsitelty Suomessa tähän mennessä melko vähän.

Toinen kirjan olennainen anti liittyy perusteellisuuden rakennemuutokseen ja Suomen talousmaantieteeseen Neuvostoliiton romahduksen jälkeen. Teknologia-teollisuuden muutos prosessijattelusta asiantuntijuuteen perustuvaksi toiminnaksi oli 1990-luvulla vasta ottamassa muotoaan. Nykäsen tieteellis-teknologinen näkökulma tuo tämän hitaan prosessin tarinan ytimeen, sen suureksi rikastukseksi.